

Uusi alku 22

Johannes Kastajan mestaus

Mark 6:14-29

Savonlinnan Tuomiokirkko, 27.10.2010

Tässä vaiheessa Jeesuksen maine oli kiirinyt jo alueen vallanpitäjien korviin.

Kuningas Herodeskin kuuli Jeesuksesta, sillä hänen nimensä tunnettiin jo laajalti. Ihmiset sanoivat: "Johannes Kastaja on herännyt kuolleista, siksi hänessä vaikuttavat nuo voimat." Toiset sanoivat, että hän oli Elia, toiset, että hän oli profeetta, sellainen kuin profeetat olivat olleet. Kun Herodes kuuli Jeesuksesta, hän sanoi: "Johannes, se mies, jonka minä mestautin, on herännyt kuolleista." (Mark 6:14–16)

Tässä mainittu Herodes ei oikeasti ollut kuningas, vaikka häntä tässä kansanomaisesti kuninkaaksi nimitetäänkin. Hän oli Galilean ja Perean alueen neljännysruhtinas Herodes Antipas ja hallitsi alueitaan vuosina 4 eKr.–39 jKr. Hän oli kuningas Herodeksen eli Herodes Suuren poika.

Herodes Antipas oli rakennuttanut Gennesaretin järven länsirannalle hallituskaupungikseen Tiberiaan. Se oli saanut nimensä Rooman keisari Tiberiukselta. Tämäkin osoittaa, kuinka Herodeksen suku oli saanut valtansa liittoutumalla roomalaisten kanssa. Kaupunki oli kulttuuriltaan hellenistinen (eli saanut paljon kreikkalaisia vaikutteita). Evankeliumeissa ei ole mainintaa siitä, että Jeesus olisi koskaan käynyt Tiberiassa. Niinpä Herodes Antipaskaan ei ollut koskaan tavannut Jeesusta vaan hänen vaikutelmansa hänestä perustuivat kuulopuheisiin.

Hallitsijan kuulemat kuulopuheet kertovat siitä, että ajatus pyhien marttyyrien kuolleista nousemisesta oli ns. ”ilmassa” tuolloin. Jeesuskin olisi ollut kuolleista herätetty Johannes Kastaja. Toisten mielestä hän oli Vanhan testamentin merkittävin profeetta, Elia, jonka toisesta tuleuksesta Vanhan testamentin ihan lopussa ennustetaan.

Kuulkaa!
Ennen kuin tulee Herran päivä,
suuri ja pelottava,
minä lähetän teille
profeetta Elia (Mal 3:23)

Herodes Antipas kuitenkin uskoi huhujen edellä mainittua teoriaa eli sitä, että Jeesus oli kuolleista herätetty Johannes Kastaja. Tähän uskomukseen vaikutti hyvin luultavasti hänen huono omatuntonsa Johanneksen suhteen.

Herodes oli näet pidättänyt Johanneksen, pannut hänet kahleisiin ja teljennyt vankilaan. Tämän hän oli tehnyt veljensä Filippoksen vaimon Herodiaan tähden. Hän oli nainut Herodiaan, mutta Johannes oli sanonut hänelle: "Sinun ei ole lupa elää veljesi vaimon kanssa." (Mark 6:17–18)

Juutalainen historioitsija Josefus kertoo teoksissaan Juutalaissota ja Juutalaisten historia hyvin laajalti Herodesten suvun vaiheista. Jos osaatte englantia ja saatte jostain käsiinne näitä kirjoja,

niihin kannattaa tutustua. Herodesten vaiheet ovat hyvin monimutkaisia, väkivaltaisista ja täynnä juonitteluja.

Nainen nimeltä Herodia oli Herodes Suuren pojan Aristobuloksen tytär. Hän oli Josefuksen mukaan ensin naimisissa setänsä kanssa, jonka hänenkin nimenä oli Herodes. Herodia oli jättänyt ensimmäisen miehensä ja siirtynyt tämän veljen, Herodes Antipaan rakastajattareksi.

Markuksen kertomuksessa Herodiaan ensimmäinen mies sekoitetaan veljeensä, Filippus-nimiseen neljännen rukoukseen. (Hänestä puhutaan esim. Luukkaan evankeliumin luvun 3 jakeessa 1). Josefuksen mukaan Filippuksen vaimona ei ollut Herodia, vaan tämän tytär, Salome, joka oli syntynyt Herodialle tämän ensimmäisestä avioliitosta.

Kuulostaako monimutkaiselta? Kuitenkin tämä on vain hyvin pieni otos Herodesten suvun äärimmäisen monimutkaisesta ja väkivaltaisesta tosielämän saippuaopperasta. Onko siis ihme, jos suihkuseurapiirien ulkopuolella eläneet ensimmäiset kristityt ja heidän kokemustensa kirjaaja, Markus, eivät täysin pysyneet mukana, vaan sekoittivat Filippuksen erääseen toiseen Herodes-suvun hallitsijaan.

Joka tapauksessa Herodes Antipaksen toiminta oli jumalatonta: ”Sinun ei ole lupa elää veljesi vaimon kanssa.” Johannes Kastaja julisti tämän totuuden Herodes Antipakselle ja tämän leipäsudelle.

Ymmärtäähän, ettei siitä hyvä seurannut.

Josefus tietää kertoa, että Johannes Kastajaa pidettiin vankina Makairoksen vuoristossa, joka sijaitsee Kuolleen meren itärannalla. Siellä häntä pidettiin elossa, mutta ei hengen säilyminenkään ollut varmaa.

Herodias ei sietänyt Johannesta ja olisi halunnut tappaa hänet, mutta ei voinut, koska Herodes pelkäsi Johannesta. Herodes tiesi hänet hurskaaksi ja pyhäksi mieheksi ja suojeli häntä. Hän kuunteli Johannesta mielellään, vaikka tämän puheet usein jäivätkin vaivaamaan häntä (Mark 6:19–20).

Herodiaan viha on ymmärrettävää. Hänelläkin oli syyllinen omatunto miehensä jättämisestä ja huoraamisesta tämän veljen kanssa. Kukaan muu ei uskaltanut häntä siitä moittia; olihan hän ylhäinen ja rikas nainen ja eli mahtimiehen kanssa. Tietysti ryysyinen profeetta oli sietämätön hänen silmissään.

Miksi Herodes kuitenkin suojeli Johannesta? Luultavasti hän oli kyllästynyt omaan rikkaaseen ja yllyttävään elämäänsä, jossa hän kuitenkin oli kadottanut Israelin Jumalan. Hellenistinen filosofia ei kyennyt tuomaan rauhaa. Johanneksen profeettainen olemus, tinkimätön rohkeus ja usko tekivät vaikutuksen hänen paatuneeseen sydämeensä. Ei hän täysin Johannesta uskonut (muutenhan hän olisi muuttanut elämäntyyliään), mutta Johannes toi silti jonkinlaisen valonpilkahduksen hänen maailmaansa, ajatuksen siitä, että ehkä sittenkin on olemassa jotain todellisempaa kuin hänen turhanpäiväinen yllyttävänsä.

Näin on joissain tapauksissa nykyisinkin. Joskus joku kristitty voi saavuttaa jet-setin parissa arvostusta, kuriositeettina. Joskus kristinuskosta lainaillaan joitain ajatuksia, maustamaan ja piristämään postmodernin maailman sietämätöntä latteutta.

Siksi Herodes kuunteli Johannesta mielellään. Tietenkin tämän puheet usein jäivät vaivaamaan häntä. Ehkä Herodes silti elätteli mielessään mahdollisuutta, että ehkäpä joskus vielä uskoo, jättää jumalattoman elämäntyyliinsä ja palaa Israelin Jumalan luo. Siksi oli hyvä, että omisti linnan tyrmässä olevan ihan oikean profetaan.

Lisäksi hän saattoi ajatella, että vaikka hän ei Johannesta uskoisikaan, niin saattoihan sitä silti rauhoittaa omaatuntoaan edes sillä vähällä, että ei sallinut tätä tappaa. Ei vaikka joku normaali, häntä paatuneempi hallitsija olisi ihan varmasti päästänyt päiviltä jokaisen tyyppin, joka uskaltaisi sotkeentua hänen naisasioihinsa. Kun Herodes tarvitsi vähän tällaista uskonnollista oman arvon kohennusta, hän kutsutti Johannes Kastajan puhelemaan kanssaan.

Mutta Herodeksen meininki loppui. Hänen leipäsutensa Herodias piti siitä huolen.

Sopiva tilaisuus Herodiaalle tarjoutui, kun Herodes syntymäpäivänään järjesti pidot hoviherroilleen ja sotaväen päälliköille sekä Galilean johtomiehille. Herodiaan tytär tuli silloin sisään ja tanssi, ja Herodes ja hänen pöytävieraansa olivat ihastuksissaan. Kuningas sanoi työlle: "Pyydä minulta mitä vain tahdot, niin minä annan sen sinulle." (Mark 6:21–22)

Tämä tapahtui luultavasti Tiberiaassa. Perinteisissä kreikkalaisjuomingeissa naisten läsnäolo ei ollut sopivaa, ja sitä pidettiin barbaarisena. Mutta eihän Herodeksen hovi mikään kunnollinen hellenistinen hovi kai ollutkaan, vaan oli saanut vaikutteita muualtakin. Joka tapauksessa Herodiaan tyttären läsnäolo ja varsinkin tanssi johtomiesten juhlissa oli säädyttöä, vaikkakin Tiberiaan kaupungin tyyliin sopivaa.

Tytön nimi oli Salome. Hän oli parikymppinen neito; humalaisten mahtiäijien silmissä tietysti hyvin mieluisaa katseltavaa.

Herodes oli niin innoissaan, että hän remelsi yltiöpäisen lupauksen. Se oli niin kuninkaallinen, että se samalla nosti hänen omaa arvoaan Galilean johtomiesten silmissä. Vain todellisella mahtisonnilla olisi pokkaa luvata tuollaista. Herodes Antipas selvästi pyrki oikean kuninkaan arvoon, vaikka oli vain neljänsruhtinas.

Ja hän lupasi ja vannoi: "Mitä ikinä minulta pyydät, sen minä sinulle annan, vaikka puolet valtakuntaani." Tyttö meni ulos ja kysyi äidiltään: "Mitä minä pyytäisin?" (Mark 6:23–24)

Herodias oli odottamassa pitosalin ulkopuolella. Ehkäpä hän oli keksinyt alun alkaen koko juonen ja kehottanut Salomea tanssimaan äijille. Se pehmittäisi Herodesta.

Äiti vastasi: "Pyydä Johannes Kastajan päätä."

Juoni oli toiminut. Herodes ei voisi enää suojella Johannesta.

Tyttö kiiruhti heti takaisin kuninkaan luo ja sanoi: "Tahdon, että annat minulle nyt heti vadilla Johannes Kastajan pään." (Mark 6:24–25)

Tietenkin Johanneksen pää piti saada heti. Jos asia lykkääntyisi, seurue hajaantuisi eikä kohmeloinen Herodes varmaankaan aamulla enää muistaisi tai ainakaan pitäisi lupaustaan kovin tärkeänä. Siksi tyttö vaati Johanneksen pään heti, hopealautasella. Tämäkin oli tietysti äidin juoni.

Kuningas tuli pahoille mielin, mutta koska hän oli vieraittensa kuullen vannonut valan, hän ei voinut vastata kieltävästi. Hän antoi heti pyövelille käskyn, että tämän oli tuotava Johanneksen pää. Pyöveli meni vankilaan ja mestasi siellä Johanneksen. Sitten hän toi pään vadilla ja antoi sen tyttölle, ja tyttö antoi pään äidilleen. (Mark 6:26–28)

Meille tämä kertoo siitä, miten Jumalan valtakunta on maailman valtiasten mittapuulla täysin heikko, mitätön ja halveksittu. Jumala sallii tärkeimpien työkalujensa, rakkaimpien lastensa joutua karkeiden, typerien ja törkeiden ihmisten tönimiksi, halveksimiksi ja tappamiksi.

Näin hän antoi tapahtua Pojalleen. Jumala ei korjannut valheita, ei estänyt väkivaltaa, ei sallinut totuuden ja oikeuden voittaa. Ne nielivät totuuden todistajan, armon ja rauhan ruhtinaan.

Mutta niellessään hänet valheen vallat samalla nielivät itselleen tuomion. Kristus nousi kuolleista ja tallasi jalkoihinsa valheen. Hän oli valheen valloille kuin syöttimato. Ne nappasivat hänet innolla suuhunsa tappaakseen ja tuhotakseen hänet. Mutta madon sisällä olikin teräksinen koukku, Kristuksen jumalallinen luonto ja hänen viattomuutensa ja pyhyytensä. Siksi hänen kuolemastaan tulikin synnin ja kuoleman tuomio. Kristus sovitti ihmiskunnan synnit ja riisti siten meidät vapaiksi saatanan vallasta.

Johannes Kastajan tapauksessa tämä ei ollut yhtä ilmeistä. Mutta loppujen lopuksi Johanneksen kohtalo palveli Jumalan suunnitelmaa. Hän oli tehnyt tehtävänsä täydellisesti; tehtävän, jossa hän oli todistanut Messiaasta, Jeesuksesta juuri niin kuin Jumala oli tahtonut. Siksi Johanneksen mestaaminen oli voitto. Vaikka maailman mahtavien silmissä se näytti täysin tarkoituksettomalta, surkealta tappiolta taas eräälle haihattelijalle, joka kuvitteli olevansa tuomassa Jumalaa maailmaan.

Kun Johanneksen opetuslapset kuulivat tästä, he tulivat hakemaan ruumiin ja veivät sen hautaan. (Mark 6:29)

Luultavasti Johanneksen opetuslapset eivät tässä vaiheessa nähneet voitosta häivähdystäkään. Monista heistä tuli kuitenkin Jeesuksen opetuslapsia, ja hänessä he saivat nähdä voiton. Tosin senkin vielä salatusti.

Mutta me tiedämme, että kaikki yhdessä vaikuttaa niiden parhaaksi, jotka Jumalaa rakastavat, niiden, jotka hänen aivoituksensa mukaan ovat kutsutut (Room 8:28)